

УДК [355.01(470+571:477):314.74=161.2-057.875(438)]”2022/2024”

DOI <https://doi.org/10.33402/up.2025-18-08>

Василь ГУЛАЙ

*доктор політичних наук, професор,
завідувач кафедри міжнародної інформації
Національного університету «Львівська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7609-7967>
e-mail: vasyl.v.hulai@lpnu.ua*

Любомир ХАХУЛА

*кандидат історичних наук, старший дослідник,
доцент кафедри міжнародної інформації
Національного університету «Львівська політехніка»
старший науковий співробітник відділу
«Центр дослідження українсько-польських відносин»
Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича
Національної академії наук України
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9954-9962>
e-mail: l.khakhula@gmail.com*

Ірина ОХОТА

*асистент кафедри міжнародної інформації
Національного університету «Львівська політехніка»
ORCID <https://orcid.org/0009-0000-0283-1869>
e-mail: iryna.y.okhota@lpnu.ua*

ОСВІТНЯ МІГРАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТІВ ДО ПОЛЬЩІ: ДИНАМІКА ТА СТРУКТУРА В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ

У статті проаналізовано передумови, кількісний вимір та наслідки освітньої міграції українців до Республіки Польща після повномасштабного вторгнення Росії у 2022 р. Доведено, що збільшення кількості українських студентів в польських вищих навчальних закладах (uczelniah) зумовлювали такі фактори, як спричинена російською агресією загроза життю і здоров'ю, культурна близькість, пошук якісної освіти та можливостей отримання високооплачуваної роботи в Європейському Союзі. Статистичні звіти польського Державного дослідницького інституту «Центр обробки інформації» та американського Інституту міжнародної освіти продемонстрували збільшення у 2022–2024 рр. числа українців у польських університетах та вищих школах від 34 734 до 48 056 осіб. Значною популярністю серед українських студентів, користувалися освітні напрями «Менеджмент», «Інформатика», «Медицина». Прийнятий у березні 2022 р. польський Закон «Про допомогу громадянам України у зв'язку зі збройним конфліктом на території цієї держави» давав змогу українцям безкоштовно навчатися польською мовою в державних навчальних закладах й влаштовуватися викладати без конкурсу. Аналіз результатів анкетування українських студентів освітньої програми «Полоністика для іноземців» вказав одночасно на високу адаптивність та постійний

страх і невпевненість у завтрашньому дні. Кількісне збільшення українського студентства в Польщі виражалось у демографічних і економічних перевагах для Польщі, але й також у суспільних викликах, як-от мовний бар'єр, ксенофобія, культурна інтеграція.

Ключові слова: Україна, Польща, російсько-українська війна, освітня міграція, вища освіта, студенти, культурна інтеграція.

Проблема освітньої міграції є феноменом та явищем глобалізованого світу, а також результатом активних інтеграційних процесів. Після колапсу СРСР у Центрально-Східній Європі відкрилися нові культурно-освітні можливості для пошуку вищої якості життя та подолання стереотипів і упереджень, штучно насаджених пропагандою другої половини ХХ століття. Освітня мобільність української молоді в Польщі стала результатом соціально-економічних проблем в Україні, а після початку російсько-української війни у 2014 р. – реакцією українців на безпекові виклики й непередбачуваність найближчого майбутнього. Українську еміграцію до Польщі спровокувало й повномасштабне вторгнення Росії 24 лютого 2022 р., яке породило низку викликів для польського уряду щодо нормативно-правового та суспільно-політичного врегулювання статусу понад півтора мільйонної української діаспори.

Науково осмислити тенденції української освітньої міграції до Польщі в кількісних та якісних характеристиках покликана пропонована стаття, яка є продовженням наукових пошуків як українських так і польських дослідників заявленої проблематики. Зокрема, проблеми новітньої освітньої міграції українських студентів до Польщі вивчали викладачі та здобувачі освіти кафедри міжнародної інформації Національного університету «Львівська політехніка» (Хахула, Кондрач, 2017; Гулай, Дмитришин, 2019; Хрущ, 2020; Хахула, Цепенда, 2024). Проблематику освітнього чинника української міграції до Польщі розглядали дослідники Національного інституту стратегічних досліджень, Інституту демографії та соціальних досліджень ім. М. Птухи НАН України, Центру дослідження суспільства – Cedos (Малиновська, 2018; Гнатюк, 2018; Стадний, 2015; Слободян, Стадний, 2016). Проблематику мотивів, структури, географічних преференцій, інтеграції української освітньої міграції в Польщі науково аналізували й польські вчені (Żołędowski, 2010; Izdebska-Długosz, 2017; Pakosz, 2017; Rokicki, 2019). Їхня робота не лише зводилася до узагальнення статистичних даних, але й резюмувала накресленням механізмів відповідальних за формування явища росту українських студентів в Польщі (Długosz, 2018). Водночас фахових аналітичних рефлексій потребує остання хвиля (після 2022 р.) збільшення українських студентів в польських закладах освіти.

Студенти з України незмінно сильно представлені в університетах Польщі вже декілька десятиліть. Якщо у 2006 р. в усій Польщі навчалось лише 2 223 українців, то через десять років їхня кількість сягнула 35 584 осіб. Таким чином, за 2006–2016 рр. кількість українських студентів зросла в 16 разів. В 2016–2017 навчальному році українці становили 66,2% від усіх студентів польських закладів освіти (Długosz, 2018, s. 69). На думку польської дослідниці Домініки Іздебської-Длугош (Dominika Izdebska-Długosz), одним з важливих чинників освітньої міграції українців до Польщі була культурна близькість обох народів, яка зміцнювала

відчуття безпеки: «Схожість мови та культури посилює ефект перебування вдома. Тому українці не прагнуть до екстремальних вражень від знайомства з чужими, екзотичними країнами та культурами. Навпаки, вони шукають заміну Україні, де безпечніше і де легше здобути засоби для життя» (Izdebska-Długosz, 2017, s. 71).

Після успішної трансформації системи вищої освіти Польща заохочувала молодь з країн колишнього Радянського Союзу приїздити на навчання. Залучення іноземних студентів було не лише частиною розвитку ринку освітніх послуг, але й способом розвитку системи вищої освіти в умовах демографічної кризи та міграційних процесів, джерелом поповнення інтелектуальних та трудових ресурсів (Малиновська, 2018). Іноземцям польського походження була адресована спеціальна пропозиція у вигляді стипендій або можливості безкоштовного навчання. Такі студенти могли розпочати навчання за будь-якою спеціальністю, у тому числі польською (Duży wzrost liczby studentów z Ukrainy, 2023). У 2014 р. іноземці, які закінчили польські заклади вищої освіти, отримали легальну можливість пошуку роботи протягом року після випуску.

Для наочної ілюстрації запропонованих тез варто звернутися до статистичної інформації. Польський Державний дослідницький інститут «Центр обробки інформації» (“Ośrodek Przetwarzania Informacji”, OPI) зафіксував, що у 2014 р. в Польщі, навчалися 41 463 іноземних студентів (в тому числі, на освітніх програмах I-го рівня – 25 138, II-го – 9 202, однорічних магістерських студіях – 7 423). Вже у 2021 р. їхня кількість зросла до 75 069 осіб (відповідно – до 55 136, 18 730, 1 203 за зазначеними групами), або на понад 81% (Cudzoziemcy na uczelniach w Polsce, 2022). Щодо регіонального виміру, то, наприклад, кількість іноземних студентів у Нижньосілезькому воєводстві між 2014 та 2021 рр., за офіційними статистичними даними, зросла з 2 846 до 9 194, або майже в 3,2 рази.

За даними американського Інституту міжнародної освіти (Institute of International Education, ІІЕ), кількість українських студентів залишалася достатньо значною протягом пандемії коронавірусу та напередодні повномасштабного вторгнення Російської Федерації в Україну: 2020 р. – 40 698 осіб, у 2021 р. – 39 016 (Project Atlas. Poland, 2024).

Повномасштабне вторгнення російських військ на територію України вранці 24 лютого 2022 року не лише прямо вплинуло на систему вищої освіти України, але й спровокувало масштабні зрушення у національних системах ЄС та решти цивілізованого світу (Ніколаєв et al., 2023, с. 37). Зокрема, у Польщі коефіцієнт інтернаціоналізації вищої освіти зріс із 7,1% у 2021–2022 навчальному році до 8,4% у 2022–2023. В абсолютному вираженні між цими двома роками кількість іноземців зросла приблизно на 16 000 осіб – до рівня понад 102 000 осіб у 2022–2023 навчальному році (Duży wzrost liczby studentów z Ukrainy, 2023).

Цьому значним чином сприяли законодавчі зміни, коли спеціальним польським Законом від 12 березня 2022 р. «Про допомогу громадянам України у зв’язку зі збройним конфліктом на території цієї держави» були встановлені різні форми підтримки українців, які навчаються у Польщі (Ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, 2022). Зокрема, відповідно до Закону, з українських студентів державних

університетів не стягували плату за денне навчання польською мовою. Вони також мали можливість претендувати на соціальну стипендію та студентську позику, а українські викладачі могли без конкурсу працевлаштуватися до польського університету (Wsparcie MNiSW dla studentów i naukowców z Ukrainy, 2024; Яблонська-Бонса, 2022, с. 26).

Отже, протягом 2022 р. кількість студентів бакалаврських програм зросла порівняно з попереднім роком на 10 495 осіб й становила 34 734 студентів. При цьому більшість (9 283 осіб) із цього зростання припала на українців, яких у 2022 р. на бакалавраті навчалося 20 831 осіб, що становило майже 60% усіх бакалаврантів-іноземців (Cudzoziemcy na uczelniach w Polsce, 2022). У цьому ж році на студіях II-го рівня навчалося 6 199 громадян України, або на 3103 особи більше, ніж попереднього року. Загальна кількість магістрантів-іноземців склала 13 426 осіб, тобто на українців припадали 46,17% (Cudzoziemcy na uczelniach w Polsce, 2022). Тоді ж на однорічних магістерських студіях навчалося 3 177 осіб, що було на 411 осіб більше, ніж у 2021 р. На українців припало зростання в 323 особи – до 969 студентів, що становило 30,5% від усіх магістрів-іноземців цієї категорії (Cudzoziemcy na uczelniach w Polsce, 2022).

Кількісні дані дають змогу стверджувати, що у 2022 р. з-поміж 102 997 іноземних студентів у Польщі налічувалося 48 149 осіб з України, або 47,1%, тоді як на частку вихідців з Білорусі припадали 11,8%, а інших країн – у межах 3,5–1,5% (Cudzoziemcy na uczelniach w Polsce, 2022).

У регіональному вимірі у 2022 р. ситуація з іноземними освітніми мігрантами в Польщі складалася таким чином: 31 916 іноземних студентів навчалися у Мазовецькому воєводстві, 9 450 – Люблінському, 9 349 – Малопольському, 8 878 – Нижньосілезькому, 8 702 – Великопольському. При цьому іноземці становили 14,4% усіх студентів Люблінського воєводства, 13,5% – Опольського, 12,3% – Мазовецького, 8,3% – Лодзького, 7,9% – Нижньосілезького. У зрізі закладів вищої освіти найбільше іноземних студентів навчалося у варшавській Академії фінансів і бізнесу “Vistula” (Akademia Finansów i Biznesu Vistula) – 5 958 осіб, або 56,5% усіх студентів цього університету (Cudzoziemcy na uczelniach w Polsce, 2022). Водночас з-поміж усіх іноземних студентів у Нижній Сілезії українці впевнено лідирували (4 790 осіб), тоді як, наприклад, білорусів налічувалося 996 осіб, турків – 360, німців – 337, а чехів – 299 (Gmur et al., 2024).

Найбільшою популярністю серед іноземних студентів, особливо українців, користувалися такі спеціальності – «Менеджмент» (19 505 осіб), «Інформатика» (10 462) та лікарські напрями підготовки (7 145) (Cudzoziemcy na uczelniach w Polsce, 2022). Директор згаданого «Центру обробки інформації», доктор габілітований Ярослав Протасевич (Jarosław Protasiewicz) зазначив: «Я ІТ-фахівець, тому радий, що одна з найпопулярніших спеціальностей серед іноземців, які навчаються в Польщі. – ІТ. За напрямом помітне зростання інтересу порівняно з попереднім періодом – аж на 3 500 осіб. Це дуже хороший показник міжнародної репутації польських університетів, які навчають майбутніх ІТ-фахівців» (Duży wzrost liczby studentów z Ukrainy, 2023).

Відповідаючи на виклики сучасної російсько-української війни та прагнучи підтримати українську молодь, відділення полоністики Ягеллонського університе-

ту у 2022–2023 навчальному році відкрило нову трирічну бакалаврську програму «Полоністика для іноземців», яка, серед іншого, давала змогу опанувати польську мову на достатньому для продовження навчання в магістратурі рівні. Студенти першого набору, які вирізнялися домінантною однорідністю за мовою походження (українська), окрім практичної навчальної активності, могли поглиблено вивчати польську літературу, історію, культуру (Izdebska-Długosz, 2024, s. 25).

Через двадцять один місяць після російського вторгнення, 29 листопада 2023 р., «Центр обробки інформації» надав звіт «Іноземці в університетах Польщі» з узагальненими даними за 2022–2023 навчальний рік. Цього разу експерти Лабораторії баз даних і систем бізнес-аналітики Центру доповнили останнє видання звіту додатковим розділом про студентів з України. Агресія Росії проти України призвела до збільшення кількості людей українського походження в Польщі, що також вплинуло на інтерес іноземців до освітньої пропозиції польських університетів. У 2022–2023 навчальному році кількість студентів з України зросла на понад 12 119 осіб – до 48 150) (Duży wzrost liczby studentów z Ukrainy, 2023). Згідно з даними польської інформаційної системи науки та вищої освіти “POL-on”, станом на грудень 2023 р. в Польщі навчалися 35 498 громадян України (Wsparcie MNiSW dla studentów i naukowców z Ukrainy, 2024). При цьому у 2022–2023 навчальному році, окрім українців, найбільше зросла кількість студентів із Зімбабве (+1 175 осіб) та Туреччини (+1 011 осіб). Найбільший спад зафіксований серед студентів з Нігерії (-451 особа), Росії (-273 особи) та Німеччини (-236 осіб) (Duży wzrost liczby studentów z Ukrainy, 2023).

У 2022–2023 навчальному році студенти з України переважали як на першому, так і на другому ступенях навчання, а також у єдиній магістратурі. Найбільше українських студентів здобували освіту в приватних університетах Польщі – 29 414 осіб. У державних університетах навчалися 17 578 осіб, у церковних – 634 особи. Переважали студенти денної форми навчання. Серед найпопулярніших спеціальностей: менеджмент, інформатика та логістика (Wsparcie MNiSW dla studentów i naukowców z Ukrainy, 2024). У свою чергу, частка українців на денній формі навчання серед усіх іноземних студентів недержавних університетів становила 34,1%. Не дивно, що більшість студентів з України навчалася у великих академічних містах, як-от Варшава чи Краків. В університетах Мазовецького воєводства студенти з України становили 24% усіх іноземців, що в абсолютних значеннях становить 11,5 тис. осіб. Різниця між Мазовецьким воєводством і сусіднім (Малопольським) становила 6 400 студентів. У Нижньосілезькому, Люблінському, Великопольському та Лодзькому воєводствах також навчалася понад 4 000 студентів з України (Duży wzrost liczby studentów z Ukrainy, 2023).

Безумовно, найбільша кількість студентів навчалася на першому ступені. Значно менше студентів другого ступеня та єдиної магістратури. У 2022–2023 навчальному році на першому ступені навчалася аж 75% студентів, на другому – 20%. Решту 5% складали студенти єдиних магістерських програм (Duży wzrost liczby studentów z Ukrainy, 2023).

На початку 2023–2024 навчального року до польських вищих закладів вступили 19 900 українців. З них 11 900 навчалися у приватних вищих навчальних

зкладах, 7 800 – у державних університетах, 200 тисяч – у церковних вишах (Т., Ш, 2024). Загалом у 2024 р. в Польщі налічувалося 1 124 850 студентів-громадян Польщі та 105 404 іноземних студентів, тобто загалом 1 230 254 особи (Project Atlas. Poland, 2024).

Відповідно до інформації Інституту міжнародної освіти, після початку російської повномасштабної агресії кількість українських студентів у Польщі невпинно зростала: від 38 473 у 2022 р. до 48 056 – в 2024 р. (Project Atlas. Poland, 2024).

Таблиця 1

Походження іноземних студентів у Польщі в 2024 році

Країна походження	Кількість студентів у Польщі, осіб	% серед іноземних студентів / % усіх студентів
Україна	48 056	45,59 / 3,90
Білорусь	12 014	11,40 / 0,98
Туреччина	3 789	3,59 / 0,31
Зімбабве	3 598	3,41 / 0,29
Індія	2 744	2,60 / 0,22
Азербайджан	2 459	2,33 / 0,20
Іспанія	2 113	2,0 / 0,17
Узбекистан	2 049	1,94 / 0,17
КНР	1 904	1,80 / 0,15
Казахстан	1 775	1,68 / 0,14
Інші	24 903	23,63 / 2,03
Разом	105 404	100/100

Джерело: розраховано авторами на основі: Project Atlas. Poland. (2024). Institute of International Education. URL: <https://www.iie.org/research-initiatives/project-atlas/explore-data/poland-2>.

Негативний вплив російсько-української війни та індивідуальні особливості адаптації більшості студентів до умов вимушеного перебування за кордоном не можуть не впливати на соціально-психологічні характеристики цієї чисельної групи нової української діаспори в Польщі (Szeptycki, 2023, s. 154). На нашу думку, за сухою статистикою необхідно побачити молоду людину, з її очікуваннями, проблемами, переживаннями, що може стати предметом подальших досліджень цієї тематики. Опубліковані результати опитування українських студентів освітньої програми «Полоністика для іноземців» показують, що респонденти з одного боку, вирізнялися високою адаптивністю, а з іншого – відчували постійний страх і невпевненість у завтрашньому дні. Останні емоції викликали побоювання за долю рідних та близьких, майбутнє своєї Батьківщини (Izdebska-Długosz, 2024, s. 32).

Тимчасовий захист для біженців з України, які втікали від російської агресивної війни, було запроваджено 4 березня 2022 р. виконавчим рішенням Ради Європейського Союзу (ОJ 65, L 71/1) від 18 жовтня 2023 р. Механізм негайного та колективного захисту (відсутність повторної вимоги розгляду індивідуальних заяв) для переміщених осіб, які не могли повернутися до своєї країни походження, про-

довжено на період від 4 березня 2024 р. до 4 березня 2025 р. (Pomoc dla studentów – uchodźców z Ukrainy, 2022). Окремою проблемою для українців стали труднощі в перетині державного кордону, адже через запровадження в Україні воєнного стану лише визначені категорії громадян могли покинути територію країни, що унеможливлювало повноцінну участь у грантових програмах ЄС (особливо студентської та академічної мобільності) студентів віком від 18 років (Ніколаєв et al., 2023, с. 43). Більш того, з 14 вересня 2022 р. Державна прикордонна служба України перестала випускати за кордон зарахованих до іноземних вишів студентів-чоловіків, посилаючись на випадки підробки університетських документів задля уникнення мобілізації. Проте самі студенти та представники установ, які їм допомагали у Польщі, стверджували, що навчальних можливостей позбавили тих молодих людей, які дійсно вступили до закладів вищої освіти (Skibicka, 2023).

У травні 2024 р. з'ясувалося, що окремі приватні навчальні заклади Польщі видавали візи іноземним студентам, навіть не перевіряючи їхні фахові й мовні компетенції, а після року навчання ці іноземці зникли зі списку студентів. Найбільше це стосувалося студентів з африканських країн та Туреччини. У зв'язку з цим польський уряд розпочав розробляти заходи для боротьби з фіктивними студентами (Т., Ш, 2024).

Тільки 2 квітня 2024 р. Кабінет Міністрів України ухвалив Постанову «Про внесення зміни до Правил перетинання державного кордону громадянами України», відповідно до якої, студенти-чоловіки отримали право перетинати кордон під час воєнного стану за таких умов: вік від 18 до 22 років, не підлягають призову на військову службу під час мобілізації; навчаються на денній формі в закладах вищої освіти державної або комунальної форм власності й здобувають ступінь вищої освіти бакалавра (магістра медичного, фармацевтичного або ветеринарного спрямування); є учасниками освітньої академічної мобільності; їдуть на навчання в іноземні заклади освіти строком на один семестр (Як студентам виїхати за кордон на навчання під час воєнного стану?, 2024).

Отже, здійснений аналіз освітньої міграції до Польщі після початку повномасштабної російської агресії продемонстрував існування стійкої тенденції до збільшення кількості іноземних здобувачів в польських закладах вищої освіти. Українці, складаючи майже половину від усіх іноземних студентів, очікували отримати від польського вищого шкільництва такі переваги, як краща освіта, диплом взірця ЄС, можливість працювати в Польщі чи іншій європейській державі. Не менше значення відігравав чинник безпеки: в перші тижні та місяці після 24 лютого 2022 р. тисячі українських школярів та студентів виїхали до Польщі й пріоритезували освіту як частину облаштування побуту. Для Польщі збільшення кількості українців у закладах вищої освіти приносило економічні та демографічні користі, але також і суспільні виклики, які виражалися мовним бар'єром, випадками ксенофобії поляків щодо українців («Українці займають місця поляків»), потребою культурної інтеграції. Водночас відтік молодих українських громадян за кордон породив нові завдання для українського уряду. Повоєнна відбудова держави вимагатиме розроблення механізмів повернення українців та залучення їхніх знань і досвіду для політичної, економічної, культурної інтеграції України в європейський простір.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

Гнатюк, Т. (2018). Освітня міграція з України: сучасні тенденції. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент*, 33, 85–89.

Гулай, В., Дмитришин, Н. (2019). Освітня міграція як «вікно можливостей»: українські студенти в Польщі у дилемах активізму. *Громадський активізм українських мігрантів Європи: згуртовані новими викликами: Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції, 24 жовтня 2019 р.* Львів: Видавництво «Апріорі», 44–52.

Малиновська, О. (2018). Сучасна міграція українців до Польщі та пов'язані з нею виклики: аналітична записка. *Національний інститут стратегічних досліджень*. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/socialna-politika/suchasna-migraciya-ukrainciv-do-polschi-ta-povyazani-z-neyu-vikliki>.

Ніколаєв, Є., Рій, Г., Шемелинець, І. (2023). *Вища освіта в Україні: зміни через війну: аналітичний звіт*. Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка.

Слободян, О., Стадний, Є. (2016). Українські студенти за кордоном: скільки та чому? *CEDOS*. <https://cedos.org.ua/researches/ukrainski-studenty-za-kordonom-skilky-ta-chomu>.

Стадний, Є. (2015). Українські студенти в польських ВНЗ (2008–2015). *CEDOS*. URL: <https://cedos.org.ua/researches/ukrainski-studenty-v-polskykh-vnz-2008-2015>.

Т., ІІІ. (2024). Майже 45% іноземних студентів у Польщі – українці. *Наш вибір*. <https://naszwybir.pl/studenty-ukrayintsi>.

Хахула, Л., Кондрач, Я. (2017). *Українські громадські організації в Польщі / В Литвин (відп. ред.), Українсько-польські відносини. Новітня доба*. Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 674–686.

Хахула, Л., Цепенда, І. (2024). Діалог інституцій – діалог суспільств: українсько-польська науково-освітня взаємодія після 1991 року. *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Політологія*, 18, 348–360. DOI: 10.32782/2312-1815/2024-18-35.

Хрущ, З. (2020). Деякі питання освітньої міграції українців до Польщі. *Травневі студії: історія, міжнародні відносини: збірник матеріалів Міжнародної наукової конференції, Вінниця, 24 квітня 2020 р.* Вінниця, 41–44.

Яблонська-Бонса, Й. (2022). Польський Закон від 12 березня 2022 р. «Про допомогу громадянам України у зв'язку зі збройним конфліктом на території цієї держави». *Первинний аналіз. Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління*, 2, 12–31. DOI: 10.32689/2617-9660-2022-2(20)-12-31.

Як студентам виїхати за кордон на навчання під час воєнного стану? (2024). *Урядовий портал*. <https://www.kmu.gov.ua/news/yak-studentam-vyikhaty-za-kordon-na-navchannia-pid-chas-voiennoho-stanu>.

Cudzoziemcy na uczelniach w Polsce. (2022). URL: <https://radon.nauka.gov.pl/analizy/cudzoziemcy-na-uczelniach-w-Polsce-2022>.

Długosz, P. (2018). Integracja ukraińskich studentów podejmujących naukę w Polsce. *Studia migracyjne – przegląd Polonijny*, 2 (168), 67–92. DOI: 10.4467/25444972smpp.18.020.9146.

Duży wzrost liczby studentów z Ukrainy. Nowy raport OPI “Cudzoziemcy na uczelniach w Polsce” (2023). <https://opi.org.pl/duzy-wzrost-liczby-studentow-z-ukrainy-nowy-raport-opi-cudzoziemcy-na-uczelniach-w-polsce>.

Gmur, K., Kukuła, M., Książek, S., Maleszka, W., Samulewicz, J. (2024). *Obcokrajowcy w województwie dolnośląskim*. Wrocław: Instytut Rozwoju Terytorialnego. [https://irt.wroc.pl/pliki/Obcokrajowcy-w-wojewodztwie-dolnoslaskim-\(2024\)/files/assets/common/downloads/Obcokrajowcy%20w%20wojew%C3%B3dztwie%20dolno%C5%9Bl%C4%85skim%20\(2024\).pdf](https://irt.wroc.pl/pliki/Obcokrajowcy-w-wojewodztwie-dolnoslaskim-(2024)/files/assets/common/downloads/Obcokrajowcy%20w%20wojew%C3%B3dztwie%20dolno%C5%9Bl%C4%85skim%20(2024).pdf).

Project Atlas. Poland. (2024). *Institute of International Education*. <https://www.iie.org/research-initiatives/project-atlas/explore-data/poland-2>.

Izdebska-Długosz, D. (2017). *Dlaczego Polska? Motywy wyboru studiów w Polsce u młodzieży ukraińskiej – perspektywa porównawcza*. W R. Kordoński, O. Kordońska, Ł. Muszyński (red.), *Doświadczenia oraz perspektywy strategicznego partnerstwa*. Lwów–Olsztyn: Wydawnictwo Uniwersytetu Łwowskiego, 63–75.

Izdebska-Długosz, D. (2024). *Życie młodych Ukraińców dziś – oczami studentów-uchodźców z Ukrainy*. *Youth in Central and Eastern Europe*, 11 (17), 24–33. DOI: 10.24917/ycee.11205.

Pakosz, M. (2017). *Rekrutacja kandydatów z Ukrainy na studia wyższe w Polsce. Perspektywa dla polskich uczelni*. W. Siwińska, G. Mazurek (red.), *Czas internalizacji*. Warszawa: Elipsa, 202–218.

Pomoc dla studentów – uchodźców z Ukrainy. (2022). https://amu.edu.pl/studenci/przewodnik_studenta/pomoc-materialna-i-domy-studenckie/pomoc-dla-studentow-z-ukrainy.

Rokicki, J. (2019). Migracja, studia i praca. Studenci z Ukrainy w Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego. *Intercultural Relations*, 1 (5), 57–94. DOI: 10.12797/RM.01.2019.05.03.

Skibicka, J. (2023). Od września ukraińscy studenci – mężczyźni nie mogą wyjechać za granicę. Jak obecnie wygląda sytuacja? *Nasz Wybór*. URL: <https://pl.naszwybir.pl/granica-studenci>.

Szeptycki, A. (2023) *Współczesne stosunki polsko-ukraińskie*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.

Ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa. (2022). *Dziennik Ustaw*, 583. <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20220000583>.

Wsparcie MNiSW dla studentów i naukowców z Ukrainy. (2024). *Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego*. URL: <https://www.gov.pl/web/nauka/wsparcie-mnisw-dla-studentow-i-naukowcow-z-ukrainy>.

Żołędowski, C. (2010). *Studenci zagraniczni w Polsce. Motywy przyjazdu, ocena pobytu, plany na przyszłość*. Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.

REFERENCES

Hnatiuk, T. (2018). Osvitnia mihratsiia z Ukrainy: suchasni tendentsii. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Serii: Ekonomika i menedzhment*, 33, 85–89 (in Ukrainian).

Hulai, V., & Dmytryshyn, N. (2019). Osvitnia mihratsiia yak «vikno mozhlyvosti»: ukrainski studenty v Polshchi u dylemakh aktyvizmu. *Hromadskiy aktyvizm ukrainskykh mihrantiv Yevropy: zghurtovani novymy vyklykamy: Zbirnyk materialiv Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii, 24 zhovtnia 2019 r.* Lviv: Vydavnytstvo “Apriori”, 44–52 (in Ukrainian).

Malynovska, O. (2018). Suchasna mihratsiia ukrainsiv do Polshchi ta pov'iazani z neiu vyklyky: analitychna zapyska. *Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen*. Retrieved from <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/socialna-politika/suchasna-migraciya-ukrainciv-do-polschi-ta-povyazani-z-neyu-vikliki> (in Ukrainian).

Nikolaiev, Ye., Rii, H., & Shemelynets, I. (2023). *Vyshcha osvita v Ukraini: zminy cherez viinu: analitychnyi zvit*. Kyiv: Kyivskiy universytet imeni Borysa Hrinchenka.

Slobodian, O., & Stadnyi, Ye. (2016). Ukrainski studenty za kordonom: skilky ta chomu? *CEDOS*. Retrieved from <https://cedos.org.ua/researches/ukrainski-studenty-za-kordonom-skilky-ta-chomu> (in Ukrainian).

Stadnyi, Ye. 2015. Ukrainski studenty v polskykh VNZ (2008–2015). *CEDOS*. Retrieved from <https://cedos.org.ua/researches/ukrainski-studenty-v-polskykh-vnz-2008-2015> (in Ukrainian).

T., Sh. (2024). Maizhe 45% inozemnykh studentiv u Polshchi – ukraintsi. *Nash vybir*. Retrieved from <https://naszwybir.pl/studenty-ukrayintsi> (in Ukrainian).

Khakhula, L., & Kondrach, Ya. (2017). Ukrainski hromadski orhanizatsii v Polshchi. V M. Lytvyn (vidp. red.), *Ukrainsko-polski vidnosyny. Novitnia doba*. Lviv: Instytut ukrainoznavstva im. I. Krypiakevycha NAN Ukrainy, 674–686 (in Ukrainian).

Khakhula, L., Tsependa, I. (2024). Dialoh instytuttsii – dialoh suspilstv: ukrainsko-polska naukovo-osvitnia vzaiemodiia pislia 1991 roku. *Visnyk Prykarpatskoho universytetu. Seriya: Politolohiia*, 18, 348–360. DOI: 10.32782/2312-1815/2024-18-35/

Khrushch, Z. (2020). Deiaki pytannia osvithoi mihratsii ukraintsiv do Polshchi. *Travnevi studii: istoriia, mizhnarodni vidnosyny: zbirnyk materialiv Mizhnarodnoi naukovo konferentsii, Vinnytsia, 24 kvitnia 2020 r.* Vinnytsia, 41–44 (in Ukrainian).

Yablonska-Bonsa, Y. (2022). Polskyi Zakon vid 12 bereznia 2022 r. “Pro dopomohu hromadianam Ukrainy u zviazku zi zbroinym konfliktom na terytorii tsiiei derzhavy”. *Pervynnyi analiz. Ekspert: paradyhmy yurydychnykh nauk i derzhavnoho upravlinnia*, 2, 12–31. DOI: 10.32689/2617-9660-2022-2(20)-12-31 (in Ukrainian).

Yak studentam vyikhaty za kordon na navchannia pid chas voiennoho stanu? (2024). *Uriadovyi portal*. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/news/yak-studentam-vyikhaty-za-kordon-na-navchannia-pid-chas-voiennoho-stanu> (in Ukrainian).

Cudzoziemcy na uczelniach w Polsce. (2022). Retrieved from <https://radon.nauka.gov.pl/analizy/cudzoziemcy-na-uczelniach-w-polsce-2022> (in Polish).

Długosz, P. (2018). Integracja ukraińskich studentów podejmujących naukę w Polsce. *Studia migracyjne – przegląd Polonijny*, 2 (168), 67–92. DOI: 10.4467/25444972smpp.18.020.9146 (in Polish).

Duży wzrost liczby studentów z Ukrainy. Nowy raport OPI «Cudzoziemcy na uczelniach w Polsce» (2023). Retrieved from <https://opi.org.pl/duzy-wzrost-liczby-studentow-z-ukrainy-nowy-raport-opi-cudzoziemcy-na-uczelniach-w-polsce> (in Polish).

Gmur, K., Kukuła, M., Książek, S., Maleszka, W., & Samulewicz, J. (2024). *Obcokrajowcy w województwie dolnośląskim*. Wrocław: Instytut Rozwoju

Trytorialnego. Retrieved from [https://irt.wroc.pl/pliki/Obcokrajowcy-w-województwie-dolnoslaskim-\(2024\)/files/assets/common/downloads/Obcokrajowcy%20w%20wojew%C3%B3dztwie%20dolno%C5%9B%C4%85skim%20\(2024\).pdf](https://irt.wroc.pl/pliki/Obcokrajowcy-w-województwie-dolnoslaskim-(2024)/files/assets/common/downloads/Obcokrajowcy%20w%20wojew%C3%B3dztwie%20dolno%C5%9B%C4%85skim%20(2024).pdf) (in Polish).

Project Atlas. Poland. (2024). *Institute of International Education*. Retrieved from <https://www.iie.org/research-initiatives/project-atlas/explore-data/poland-2> (in English).

Izdebska-Długosz, D. (2017). *Dlaczego Polska? Motywy wyboru studiów w Polsce u młodzieży ukraińskiej – perspektywa porównawcza*. W R. Kordoński, O. Kordońska, Ł. Muszyński (red.), *Doświadczenia oraz perspektywy strategicznego partnerstwa*. Łwów–Olsztyn: Wydawnictwo Uniwersytetu Łwowskiego, 63–75 (in Polish).

Izdebska-Długosz, D. (2024). *Życie młodych Ukraińców dziś – oczami studentów-uchodźców z Ukrainy*. *Youth in Central and Eastern Europe*, 11 (17), 24–33. DOI: 10.24917/ycee.11205 (in Polish).

Pakosz, M. (2017). *Rekrutacja kandydatów z Ukrainy na studia wyższe w Polsce. Perspektywa dla polskich uczelni*. W B. Siwińska, G. Mazurek (red.), *Czas internalizacji*. Warszawa: Elipsa, 202–218 (in Polish).

Pomoc dla studentów – uchodźców z Ukrainy. (2022). Retrieved from https://amu.edu.pl/studenci/przewodnik_studenta/pomoc-materialna-i-domy-studenckie/pomoc-dla-studentow-z-ukrainy (in Polish).

Rokicki, J. (2019). Migracja, studia i praca. Studenci z Ukrainy w Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego. *Intercultural Relations*, 1 (5), 57–94. DOI: 10.12797/RM.01.2019.05.03 (in Polish).

Skibicka, J. (2023). *Od września ukraińscy studenci – mężczyźni nie mogą wyjechać za granicę. Jak obecnie wygląda sytuacja? Nasz Wybór*. Retrieved from <https://pl.naszwybir.pl/granica-studenci> (in Polish).

Szeptycki, A. (2023) *Współczesne stosunki polsko-ukraińskie*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar (in Polish).

Ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa. (2022). *Dziennik Ustaw*, 583. Retrieved from <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20220000583> (in Polish).

Wsparcie MNiSW dla studentów i naukowców z Ukrainy. (2024). *Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego*. Retrieved from <https://www.gov.pl/web/nauka/wsparcie-mnisw-dla-studentow-i-naukowcow-z-ukrainy> (in Polish).

Żołędowski, C. (2010). *Studenci zagraniczni w Polsce. Motywy przyjazdu, ocena pobytu, plany na przyszłość*. Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego (in Polish).

Vasyl HULAI

*Doctor of Political Sciences, Professor,
Head of the Department of International Information
Lviv Polytechnic National University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7609-7967>
e-mail: vasyl.v.hulai@lpnu.ua*

Liubomyr KHAKHULA

*PhD (History), Senior Researcher Fellow,
Associate Professor at the Department of International Information
Lviv Polytechnic National University
Senior Researcher Fellow of the
Department “Center for Ukrainian-Polish Relations Research”
I. Krypiakevych Institute of Ukrainian Studies National Academy of Sciences of Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9954-9962>
e-mail: l.khakhula@gmail.com*

Iryna OKHOTA

*Assistant Professor at the Department of International Information
Lviv Polytechnic National University
ORCID <https://orcid.org/0009-0000-0283-1869>
e-mail: iryna.y.okhota@lpnu.ua*

EDUCATIONAL MIGRATION OF UKRAINIAN STUDENTS TO POLAND: DYNAMICS AND STRUCTURE IN THE CONTEXT OF FULL-SCALE RUSSIAN AGGRESSION

The article analyses the preconditions, quantitative dimension and consequences of the educational migration of Ukrainians to the Republic of Poland after Russia's full-scale invasion in 2022. It is proven that the increase of the number of Ukrainian students in Polish higher education institutions (uczelniah) was caused by the following factors: the threat to life and health caused by Russian aggression, cultural proximity, the search for quality education and opportunities for high-paying jobs in the European Union. Statistical reports from the Polish State Research Institute “Ośrodek Przetwarzania Informacji” and the Institute of International Education (USA) showed an increase in the number of Ukrainians in Polish universities and higher education institutions from 34,734 to 48,056 in 2022–2024. “Management”, “Computer Science”, and “Medicine” were very popular among Ukrainian students. Adopted in March 2022, the Polish Law “On Assistance to Citizens of Ukraine in connection with the Armed Conflict on the Territory of this State” allowed Ukrainians to study in Polish for free in public educational institutions and to get a job teaching without competition. The analysis of the results of the questionnaire survey of Ukrainian students of the “Polonistyka for Foreigners” study program showed both high adaptability and constant fear and uncertainty about the future. The quantitative increase of Ukrainian students in Poland was expressed in demographic and economic benefits for Poland, but also in social challenges – language barrier, xenophobia, cultural integration.

Keywords: Ukraine, Poland, Russian-Ukrainian war, educational migration, higher education, students, cultural integration.